

NORDISK HAVPROGRAM

Samarbeid, kunnskapsdeling og løsninger
for et friskt og rent hav

Innhold

Nordisk samarbeid for å bevare og beskytte nordiske havområder	3
Slik arbeider Havprogrammet	5
Fire prosjekter som gjør en forskjell for nordiske havområder	7
TEMA 1: Klimaendringer og marin resiliens	8
TEMA 2: Biologisk mangfold	9
TEMA 3: Forurensning og økosystempåvirkninger	10
TEMA 4: Bærekraftig arealbruk og planlegging	11
Om denne publikasjon	13

Nordisk samarbeid for å bevare og beskytte nordiske havområder

Foto: Erling Svensen

Det Nordiske Havprogrammet skal bidra til å møte den planetære trippelkrisen, som inkluderer klimaendringer, tap av biologisk mangfold og forurensning, og som har alvorlige konsekvenser for havet. Programmet er forankret i [Nordisk ministerråds visjon 2030](#) og understreker viktigheten av bærekraftig forvaltning og bevaring av havmiljøer.

Havprogrammet har som mål å bevare og beskytte nordiske havområder ved å fokusere på og styrke kunnskapsbasen innen følgende temaer:

- 1. Klimaendringer og marin resiliens:** Målet er å forstå og håndtere konsekvensene av klimaendringer, inkludert havforsuring og temperaturendringer. Havprogrammet arbeider for å øke motstandskraften til marine økosystemer og utvikle strategier for å tilpasse dem til et klima i endring.
- 2. Biologisk mangfold:** Målet er å beskytte og gjenopprette biologisk mangfold i de nordiske havområdene gjennom etablering av MPA-er (Marine Protected Areas) og OECM-er (Other Effective Area-Based Conservation Measures), aktiv og passiv restaurering av marine økosystemer, økt kunnskap om bestandsverdi og endringer i bestander, samt å motvirke trusler fra invasive arter og støtte bevaring av endemiske arter.
- 3. Forurensning og økosystempåvirkninger:** Havprogrammet tar for seg ulike typer forurensning, som næringssalter/overgjødning, miljøgifter og plastavfall/mikroplast, med mål om å redusere deres negative påvirkning på marine økosystemer. I perioden 2025–2027 fokuserer Havprogrammet på plastavfall og forurensende stoffer assosiert med plastavfall. Gjennom helhetlig og økosystembasert havforvaltning vil et bærekraftig og rent marint miljø skapes.

- 4. Bærekraftig arealbruk og planlegging:** Havprogrammet fokuserer på økosystembasert og bærekraftig arealplanlegging i hav- og kystområder. Ved å fremme samarbeid og multifunksjonell bruk av marine ressurser har programmet som mål å skape en balansert og bærekraftig bruk som møter både miljømessige og samfunnsmessige behov.

Sammen vil disse temaene bidra til å skape en langsiktig og bærekraftig forvaltning av nordiske havområder, som beskytter både økosystemer og menneskers velferd.

Programmet fungerer som en plattform for nordisk samarbeid ved å muliggjøre større flerårige prosjekter, samt mindre komplementære prosjekter. Det vil også tilby en felles arena for havforvaltning gjennom et nordisk nettverk for havforvaltning bestående av forvaltere og forskere.

Ved å bygge en sterk kunnskapsbase vil programmet støtte beslutningstaking og styring i Norden, samtidig som det bidrar til arbeidet med å oppfylle internasjonale forpliktelser innen biologisk mangfold og bærekraftig utvikling.

Nordisk havprogram er anerkjent av IOC-UNESCO som en [Ocean Decade Action](#) under FNs Havforskningstiåret 2021–2030.

Slik arbeider Havprogrammet

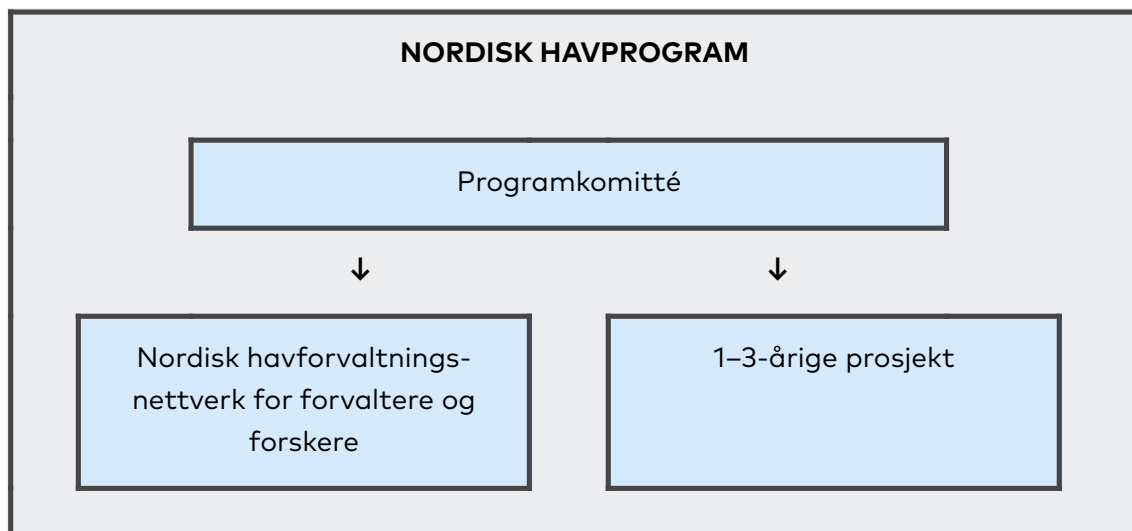

Foto: Rudolf Svensen

Havprogrammet ligger under Miljø- og Klimasektoren (MR-MK) i Nordisk ministerråd og det nordiske samarbeidsprogrammet for miljø og klima 2025–2030.

Havprogrammet ledes av en programkomité bestående av ekspertmedlemmer fra Danmark, Finland, Færøyene, Island, Norge og Sverige. Miljøstyrelsen i Danmark og Klima- og miljødepartementet i Norge leder programkomitéen.

Miljødirektoratet i Norge er forvaltningsmyndighet og koordinator for programmet.

Gjennomføring

Nordisk ministerråd finansierer prosjekter under det Nordiske Havprogrammet med mål om å:

- 1. identifisere og utvikle løsninger for å redusere forurensning og dermed beskytte marine økosystem, og**
- 2. øke kunnskap som kan muliggjøre en bærekraftig og økosystembasert bruk av havområder som tar hensyn til både miljø og samfunnets behov.**

Prosjektene skal ha policy-relevans og kommunisere resultater og mulige løsninger.

Det ble gjennomført utlysninger på alle fire tema under Havprogrammet i løpet av høsten 2025 og våren 2026. Prosjektene vil pågå ut 2027.

I tillegg finansierer Havprogrammet sekretariatet for Københavnavtalen for beredskap, som ledes av Kystverket i Norge.

Fire prosjekter som gjør en forskjell for nordiske havområder

- [TEMA 1: Klimaendringer og marin resiliens](#)
- [TEMA 2: Biologisk mangfold](#)
- [TEMA 3: Forurensning og økosystempåvirkninger](#)
- [TEMA 4: Bærekraftig arealbruk og planlegging](#)

TEMA 1:

Klimaendringer og marin resiliens

Foto: Erling Svensen

Nordic Climate Impact Study (NorClim)

Klimaendringer fører til endringer i temperatur, oksygen, surhetsgrad og sirkulasjon i havet. Sammen med andre påvirkningsfaktorer som forurensning, havbruk, fiskeri, havvind og invaderende arter er innflytelsen på økosystemene stor. Prosjektet undersøker dette, med særlig fokus på biologisk mangfold, nøkkelarter og risiko for kritiske endringer.

Prosjektet dekker et utvalg av viktig, men ulike nordiske havområder som Østersjøen, Kattegat, Skagerrak, Lofoten og kysten av Nord-Norge, samt Diskobukten på Vest-Grønland.

Forskere fra Havforskningsinstituttet i Norge, Aarhus Universitet og Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut samarbeider i konkrete arbeidspakker på marine hetebølger, havforsuring og endringer i artsutbredelse.

Målet er å gi et bedre kunnskapsgrunnlag for miljø- og fiskeriforvaltning og beslutningstaking, slik at samfunn og næringer kan tilpasse seg og styrke havets motstandskraft i møte med klimaendringer.

→ Les mer om prosjektet på hi.no:

<https://www.hi.no/hi/nyheter/2026/januar/marine-hetebolger-skal-finne-ut-hvordan-de-vil-ramme-lofoten-og-skagerrak>

→ Les mer om forløperen til dette prosjektet, NorScen, [her](#).

TEMA 2: Biologisk mangfold

Foto: Erling Svensen

SAMSKAG II - Fra historiske data til fremtidsrettet regionalt samarbeid om Skagerrak og tilgrensende havområder

Skagerrak og tilgrensende havområder har et rikt biologisk mangfold, men står under sterkt press fra menneskelig aktivitet. Vern og beskyttelse er i dag utilstrekkelig til å sikre økosystemtjenester og funksjoner.

SAMSKAG II bygger på eksisterende nordisk samarbeid og har som mål å etablere en historisk grunnlinje («baseline») for økosystemene, designe/utvikle scenarier for nettverk av marine verneområder og utarbeide indikatorer for økosystemstatus.

Prosjektet kombinerer økologiske data, kunnskap om biologisk konnektivitet og samarbeid med forvaltning på flere nivåer, og skal dermed bidra til en mer bærekraftig fiskeri- og naturforvaltning med potensial til å restaurere marine økosystemer.

Ny forskning i Norden har pekt på betydningen av økosystemkonnektivitet på tvers av nasjonale grenser. Slike sammenhenger understreker behovet for en helhetlig havforvaltning som kombinerer målsetninger for marint vern og fiskeriforvaltning.

Prosjektet samler et sterkt nordisk lag av forskere fra DTU Aqua, som leder prosjektet, sammen med Havforskningsinstituttet (Norge), SLU Aqua (Sverige), Göteborgs universitet og konsulentselskapet SALT. Til sammen dekker konsortiet hele spekteret fra historiske data og økologiske analyser til forvaltning, modellering og kunnskapsformidling.

→ Les mer om prosjektet her: [Vi skal kende Skagerraks fortid for at vide, hvordan vi passer på livet i havet for ettertiden](#)

→ Les mer om forløperen til dette prosjektet, SAMSKAG, [her](#).

TEMA 3: Forurensning og økosystem- påvirkninger

Foto: Erling Svensen

SOURCE2POLICY - Integrert vurdering for havbasert plast i nordiske hav: fra kilder til forvaltning

Plastforurensning er en økende utfordring i nordiske hav og påvirker både marine økosystemer, biologisk mangfold og artene som lever der. Sammen med klimaendringer og andre miljøbelastninger bidrar plastforurensning til å svekke havmiljøet og kan også få konsekvenser for menneskers helse og velferd.

SOURCE2POLICY prosjektet fokuserer på makroplast, plastpellets, sekundære mikro- og nanoplastpartikler, og tilknyttede kjemikalier i havet. Prosjektet vil utvikle ny data om kjemisk karakterisering, nedbrytning og utlekking, samt modellering av transport og akkumulering. Ved å kombinere dette med eksisterende data, vil prosjektet øke forståelsen av hvordan mikroplast dannes, transformeres og påvirker marine økosystemer under nordiske forhold.

Ambisjonen er å styrke det vitenskapelige og forvaltningsmessige grunnlaget gjennom identifisering og tilordning av havbaserte plastkilder, belyse viktige transport- og transformasjonsprosesser, og gjøre denne kunnskapen tilgjengelig som beslutningsstøtte i Norden.

Prosjektet er tett tilpasset forvaltningsbehov og analyserer hvordan kunnskap om kilder, transport, nedbrytning, farlige stoffer og økologiske effekter brukes i dagens styrings- og overvåkingssystemer. Prosjektet vil også evaluere effekten av forvaltningstiltak og undersøke hvordan klimaendringer kan øke sårbarheten i nordiske økosystemer for plastforurensning.

Resultatene fra SOURCE2POLICY skal være direkte anvendbare i nasjonale, regionale og internasjonale rammeverk og bidra til en mer effektiv og koordinert nordisk innsats mot plastforurensning.

Konsortiet består av SINTEF Ocean, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Aalborg Universitet og Chalmers tekniska högskola, som til sammen representerer ledende nordisk kompetanse innen analytisk kjemi, marin økotoxikologi, modellering, forvaltning og samspillet mellom forskning og politikk.

TEMA 4: Bærekraftig arealbruk og planlegging

Foto: Erling Svensen

NOA-Protect – Harmonised Marine Spatial Planning (MSP) for climate adaptive management of marine ecosystems and industries in the Nordic Seas

Korallrev/korallskoger og svampsamfunn og andre biologisk rike leveområder er viktige for naturen, men er svært følsomme for forstyrrelser. Ved å samle informasjon om hvor disse økosystemene finnes, og hvor sårbare de er for ulike påvirkninger fra menneskelig aktivitet, inkludert klimaendringer, vurderes effekten av samlet belastning på økosystemene.

→ Les mer om prosjektet her: [Nytt prosjekt skal kartlegge presset på nordiske hav | Havforskningsinstituttet](#)

NOA-Protect legger særlig vekt på effekter på disse sårbare marine økosystemene. Prosjektet skal fremme bærekraftig og økosystem-basert marin arealplanlegging i Norden. Det skal bidra til et balansert bruk av nordiske marine områder med samspill mellom miljø, samfunn og næringsliv, og sikre samarbeid på tvers av landegrenser for en koordinert marin forvaltning.

I prosjektet deltar de Nordiske land rundt Nord-Atlanteren representert ved Færøyene (Havstovan), Island (Hafro og University of Iceland), Grønland (Grønlands Naturinstitutt) og Norge (SALT, Havforskningsinstituttet, og NORD Universitet). Havforskningsinstituttet er koordinator for prosjektet.

Sammen skal prosjektdeltakerne samle og harmonisere romlige data om menneskelig aktivitet i Nord-Atlanteren, utlede sammenlignbare kartlag om påvirkning og kvantifisere kumulative effekter på bentiske økosystemer for å støtte økosystembasert marin arealplanlegging, inkludert vurdering av sameksistens og flerbruksalternativer under klimaendringer.

Målet er å legge til rette for mer kunnskapsbasert og økosystembasert havforvaltning. Det innebærer å identifisere hvor sameksistens mellom næringer er mulig, og hvor vern må prioriteres i et hav i endring.

Arbeidet bygger på erfaringer fra det tidligere nordisk samarbeid mellom Færøyene, Island, og Norge i prosjektene NovasArc I – III hvor man sammensatte data om følsomme økosystemer på havbunn. [Mareano](#) sin kartlegging gjør at Norge har særlig godt forvaltningsgrunnlag.

Eksempler på to sårbare marine økosystemer VME) i nordiske hav.

Foto: Havforskningsinstituttet.

Om denne publikasjon

Nordisk havprogram

Nord 2026:007

ISBN 978-92-893-8519-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-8520-6 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2026-007>

© Nordisk ministerråd 2026

Forsidefoto: Max Böhme/Unsplash

Publisert: September 2026

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig med-spiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom bidrar til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Nordisk ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København

www.norden.org

Les flere nordiske publikasjoner: www.norden.org/no/publikasjoner